

[Bertel Dahlgaard.]

til fælles gavn. Samarbejdsudvalgene synes mig at være det første synlige udtryk herfor, og jo hurtigere man kan beslutte sig til at drage konsekvensen heraf, des hurtigere vil det danske samfund bæres oppe af den kraftkilde, der ligger gemt i en organisering af fællesinteressen.

Det er her, det forslag, jeg fremsætter, sætter ind. Forslaget går ud på, at man skal bygge videre på samarbejdsudvalgenes idé ved gennem en samvirken mellem samfundsorganer og erhvervsliv at fremme en udvikling henimod udbyttedelingsystemer, afpasset efter de individuelle forhold, som de foreligger indenfor det rigt nuancerede bedriftsliv. Forslaget går derfor ud på, at indførelsen af udbyttedelingsordninger skal ske på frivillig basis, og at statens indsats skal bestå i at vække og opmuntre til gennemførelsen af frivillige ordninger.

Siden forslaget sidst behandledes her i tinget, er der sket to betydningsfulde ting. For det første er forståelsen af lønsystemernes betydning for produktiviteten utvivlsomt udviklet på en måde, der medfører en større fordomsfrihed i bedømmelsen af dette problem indenfor bedriftslivet, og dernæst har udbyttedelingsstanken indenfor den angelsaksiske verden arbejdet sig frem i betydeligt omfang. Udbyttedeling under mange forskellige former har både i USA og i England haft en stærk fremgang i de senere år. Der er tale om bonussystemer med kontant udbetaling efter forud aftalte regler eller med tildeling af arbejderaktier i foretagendet eller systemer, omfattende pensionsordninger eller velfærdsforanstaltninger af den ene eller den anden art o. s. v. Ofte gennem årelange studier og overvejelser søger de forskellige foretagender derovre at nå frem til netop det system, som synes mest frugtbart under hensyn til de særlige forhold, der kendetegner netop den pågældende branche eller virksomhed.

Jeg så forleden et stort konservativt blad herhjemme fremhæve, hvilken frugtbar udvikling England i de senere år har gennemløbet med hensyn til anvendelsen af udbyttedelingsystemer, og bladet fremhævede, at henvend en fjerdedel af Englands industri nu arbejder med en eller anden form for bonusudbetaling eller udbyttedeling.

Både arbejder- og arbejdsgiverorganisationerne herhjemme har jo hidtil været meget konservative på dette område og synes stort set at have holdt sig udenfor den udvikling, der er foregået andetsteds, hvorfor de også står ret uforberedt, når det drejer sig om at iagttage denne udvikling med et åbent sind.

Det foreliggende lovforslag tager sigte på at formidle den gradvise overgang til udbyttedelingsordninger, som må prøves og udvikles herhjemme. I forslagets § 2 gives regler for den oplysnings- og rådgivningsvirksomhed, som det foreslåede udbyttedelingsnævn skal udøve, og som i så høj grad må gå ud på at nå til erkendelse af, hvilke former der passer for de forskellige brancher.

Jeg håber, at det denne gang skal lykkes at nå til et resultat af forhandlingerne her i folketinget, så der herigennem kan gives et incitament til en dybere indtrængen i spørgsmålet om lønningssystemernes indflydelse på produktiviteten, og jeg skal hermed anbefale dette lovforslag til en velvillig behandling i tinget.

Jeg skal endelig fremsætte *forslag til lov om voldgift i arbejdsstridigheder, der truer omfattende samfundsinteresser*. Forslaget er på væsentlige punkter overensstemmende med et af forslagsstillerne i samlingen 1945—46 fremsat lovforslag, men der er dog med hensyn til enkeltheder væsentlige afvigelser, der har deres årsag i erfaringer, de senere år synes at have bragt.

Lovforslaget ledsages af meget udførlige bemærkninger, der redegør for den historiske udvikling med hensyn til arbejdsstridighedens forløb og indeholder den principielle begrundelse for lovforslagets bestemmelse om nedsættelse af en fast voldgiftsret til behandling og afgørelse af arbejdskonflikter, der vil udsætte omfattende samfundsinteresser for fare. Jeg henviser til disse bemærkninger og skal her kun minde om, at i de sidste 26 år har statsmagten faktisk ikke tilladt et frit forløb af sådanne arbejdskampe, men lovgivningsmagten har truffet afgørelsen, når parterne ikke selv har evnet enten alene eller i forbindelse med forligsmanden af bringe konflikten til afslutning. Når dette sammenholdes med den stærke sårbarhed i dansk

[Bertel Dahlgaard.]

økonomi, som gør, at den ikke tåler en langvarig storkonflikts ødelæggende virkninger, kan det med fuldkommen sikkerhed fastslås, at konflikter af denne art heller ikke fremtidig vil få lov til i ret lang tid at standse væsentlige dele af produktion og eksport. Der kan formentlig heller ikke være tvivl om, at det bliver i bevidstheden om denne tingenes tilstand, organisationerne fremtidig vil føre deres overenskomstforhandlinger.

Under disse omstændigheder synes det helt urimeligt at fortsætte den nuværende tilstand, hvor samfundet møder enhver storkonflikt uforberedt, så spørgsmålet om fremgangsmåder og eventuelt om voldgiftsrettens sammensætning indgår i partipolitiske stridigheder, således som vi så det i sommer under mejerilockouten. Tiden må nu være moden til, at man etablerer en på betryggende måde sammensat fast voldgiftsret, hvortil statsministeren på sit ansvar kan henvise omfattende konflikter, der truer med samfundsmæssige ødelæggelser. Det er naturligt, at det er statsministeren, der må udøve skønnet over, hvornår tiden for indgriben er inde, og som må bære ansvaret både for indgriben og for undladen af indgriben.

Det foreslås, at voldgiftsretten skal bestå af et formandsskab på tre medlemmer samt fire andre medlemmer, hvoraf de to udpeges af Dansk Arbejdsgiverforening og to af De samvirkende Fagforbund. Formand for voldgiftsretten er den faste voldgiftsrets formand. Den faste voldgiftsret udpeger formandsskabets to andre medlemmer, af hvilke den ene skal være højesteretsdommer og den anden en i erhvervsøkonomiske forhold kyndig nationaløkonom. Formandsskabet udnævnes for et tidsrum af tre år, medens de af Dansk Arbejdsgiverforening og De samvirkende Fagforbund udpegede medlemmer udpeges for hver enkelt sag, der indbringes for retten. Ved behandling af sager vedrørende løn- og arbejdsvilkår for arbejdsgivere eller arbejdere, der efter voldgiftsrettens formands skøn ikke kan anses for tilstrækkeligt repræsenteret af de forannævnte hovedorganisationer, udpeger Dansk Arbejdsgiverforening og De samvirkende Fagforbund hver kun eet medlem, medens den faste vold-

giftsret udpeger to medlemmer, der skal have kendskab til arbejdsforholdene indenfor det pågældende område, og som skal repræsentere henholdsvis arbejdsgiver- og arbejderinteresserne indenfor området. Forsåvidt der indenfor voldgiftsretten ikke foreligger enstemmighed om afgørelsen af den foreliggende sag eller i det mindste fire stemmer for en bestemt afgørelse, træffes afgørelsen af formandsskabet. Forsåvidt der indenfor formandsskabet ikke foreligger enstemmighed om afgørelsen eller i det mindste to stemmer for en bestemt afgørelse, bliver sagen at afgøre af voldgiftsrettens formand.

Efter at have hørt parterne og indhentet de yderligere oplysninger, som retten må skønne nødvendige, afsiger den en begrundet kendelse vedrørende de for retten indbragte konfliktspørgsmål.

Der gives ikke i lovforslagets tekst konkrete direktiver for voldgiftsretten, idet en specialisering af de hensyn, der kan være at tage i de enkelte forekommende tilfælde, vil være vanskelig; men det siges i bemærkningerne til forslaget, at det følger af sagens natur, at det for retten må være en rettesnor, at dens afgørelser giver medarbejderne i erhvervslivet så gode kår, som kan forenes med opretholdelsen af erhvervenes konkurrenceevne og dermed opretholdelsen af gode produktionsmuligheder. Jeg skal også anbefale dette forslag til tingets velvillige behandling.

Må jeg slutte med at sige, at når de tre forslag, jeg her har fremsat, fremsættes samtidig, er det ikke en tilfældighed. Hvor forskelligartede de emner end er, som forslagene omhandler, er de tilsammen dog udtryk for en helhedsbetragtning.

Det, dansk økonomi trænger til, er for det første, at de beslutninger, der træffes af stat og organisationer, kommer til at stå i det rette forhold til hinanden. Dernæst at der i det praktiske erhvervsliv skabes det samarbejde og den ånd, der påkalder den enkeltes bedst mulige indsats, og endelig at det een gang for alle erkendes og slås fast, at dansk økonomi ikke tåler langvarige og meget omfattende arbejdskampe, og at parterne på arbejdsmarkedet derfor må løse den opgave, der påhviler dem: at komme til enighed om arbejdsvilkårene, eller også være indforstået med, at afgørel-

[Bertel Dahlgaard.]

sen træffes på betryggende måde af en uvildig voldgiftsret. Skal Danmark arbejde sig frem til den velstand, vi har mulighed for, må der efter vort skøn på en række områder handles på længere sigt og med mere fasthed, end det er sket siden besættelsen. Gang på gang handles der, som om den ene hånd ikke ved, hvad den anden gør. Vi må se at få noget mere samling på tingene i den kommende tid.

Formanden: Dernæst giver jeg ordet til det ærede medlem hr. Alfred Jensen, for at han som ordfører for forslagsstillerne kan fremsætte et anmeldt forslag til folketingsbeslutning.

Ordføreren for forslagsstillerne (Alfred Jensen): På den kommunistiske gruppes vegne skal jeg tillade mig at fremsætte forslag til folketingsbeslutning om hjemsendelse af værnepligtige, der har gjort tjeneste i 12 måneder.

Baggrunden for dette forslags fremsættelse er de tyngende militære byrder. Anvendelsen af milliardbeløb til uproduktive formål undergraver landets økonomi og dets sociale og kulturelle standard. Borgerne har længe våndet sig under de stødse stigende skattebyrder, og flertallet mener, at det er u hensigtsmæssigt og nytteløst at ofre de mange millioner på militarismens alter. Alle er klar over, at der er omfattende utilfredshed med oprustningen og de store militærudgifter. Regeringen ved det også og har taget hensyn hertil f. eks. i juli 1954, da man foretog en række nedskæringsforanstaltninger, hvorved den militære sektor ikke holdtes udenfor begrænsningen af udgifterne, og den daværende statsminister gav udtryk for, at folket ikke ville kunne forstå det, om man ved nedskæringen gik uden om militæret. Da regeringen senere i september måned indgik nedskæringsforlig med det radikale venstre, var de samme synspunkter også rådende, og i sidste folketingssamling gav den nuværende stats-

minister også udtryk for det ønskelige i at få militærudgifterne nedsat. Det skete den 12. marts, da han erklærede, at blot de lande, hvor kommunisterne havde indflydelse, ville gå ind for virkelig afspænding og tage fat på nedskæringen af de militære byrder og styrker, så ville der også være rimelig anledning til at tage fat på nedskæringen herhjemme.

En række begivenheder i sommer og særlig de fire regeringschefers konference i Genève har betydet en følelig lettelse i de internationale forhold. Uden at overvurdere resultaterne af Genèvekonferencen er det berettiget at konstatere, at der nu er en anden atmosfære, og at der er sket en afspænding. Folkene føler det også og ånder lettet op og stiller store forhåbninger til styrkelse og videreførelse af denne afspænding. Disse forhåbninger har også givet sig udtryk i ønsker om, at man stimulerede afspændingen ved gennemførelsen af praktiske foranstaltninger i overensstemmelse med ånden på Genèvekonferencen. Knap var denne konference slut, før der lød røster om nedsættelse af de militære udgifter; sådanne røster hørtes også herhjemme, og her var talen ikke alene om reduktioner af militærudgifterne, men også om nedsættelse af tjenestetiden. Det er ikke alene menigmand og pressefolk, men også statsmænd, der har givet udtryk for, at bedringen i den internationale situation burde udnyttes.

Der er også eksempler på, at statsmænd handlede ud fra ånden i Genève. En række diplomatiske forhandlinger og beslutninger om gensidige besøg af statsmænd i vest og øst er udtryk herfor.

Men der foreligger også vidnesbyrd af anden art, der viser, at Genèveånden tages som en realitet og søges udnyttet til lettelse af landenes forhold til hinanden. Sovjetunionens beslutning af 12. august om reduktion af de væbnede styrker med 640 000 mand er udtryk herfor. Flere lande har siden truffet beslutninger af samme art, mens andre overvejer at følge efter. Der berettes således om, at man i Holland, Belgien og